

Яшина Софія, магістрант,
ТДАТУ, керівник: **Яворська Тетяна**
доктор економічних. наук, професор, професор кафедри економіки і бізнесу
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна

РОЛЬ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ У ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження. Війна спричинила суттєві структурні втрати для економіки України, зокрема руйнування виробничої інфраструктури, скорочення обсягів інвестицій, порушення логістичних ланцюгів і зниження рівня зайнятості населення. Український бізнес зазнав значних збитків, підприємства зруйновані, деякі вимушено припинили роботу через окупацію і обстріли, але кожного дня підприємці намагаються відновлювати і продовжувати власну справу попри всі труднощі. В умовах післявоєнного відновлення особливого значення набуває розвиток малого і середнього бізнесу (МСБ), який забезпечує гнучкість економічної системи до кризових явищ, створення нових робочих місць та швидку адаптацію до змін ринкового середовища.

Малий та середній бізнес є важливою складовою економічної системи будь-якої держави. Його значення полягає не лише у формуванні валового внутрішнього продукту, а й забезпеченості зайнятості населення, розвитку конкурентного середовища та стимулюванні інноваційної діяльності. В країнах Європейського Союзу, наприклад, саме МСП створюють понад дві третини робочих місць, слугуючи фундаментом економічної стійкості. В Україні сектор МСБ традиційно відіграє значну роль у функціонуванні внутрішнього ринку, особливо у сфері послуг, торгівлі, інформаційних технологій, аграрного виробництва.

В умовах воєнного стану значна частина бізнесу із окупованих і прифронтових територій змогла оперативно релокувати виробництво у більш безпечні регіони, перейти до нових форматів роботи або змінити напрями діяльності. Підприємці активно долучилися до підтримки населення та забезпечення потреб держави, що посилює соціальну функцію бізнесу. Відповідно, одним з прогресуючих напрямків стає розвиток соціального підприємництва та партнерства між державою, бізнесом і громадським сектором. Така взаємодія сприятиме реалізації проєктів у сфері відбудови інфраструктури, підтримки зайнятості та розвитку місцевих громад. Особливого значення це набуває для внутрішньо переміщених осіб, молоді та ветеранів, які потребують інтеграції у ринок праці. У лютому 2020 року було створено проєкт Дія.Бізнес, метою якого була підтримка бізнесу [2].

Відновлення місцевого бізнесу сприяє наповненню бюджетів територіальних громад, розвитку інфраструктури та активізації внутрішнього попиту. Для багатьох регіонів саме невеликі підприємства є основою економічної діяльності, оскільки забезпечують населення товарами та послугами першої необхідності. У

післявоєнний період це стане важливим чинником відновлення економічної самодостатності громад [3, с. 245].

Суттєвим напрямом розвитку малого та середнього бізнесу є цифровізація та інноваційна діяльність. Війна прискорила використання цифрових технологій у сфері торгівлі, фінансів, логістики та комунікацій. Українські підприємці активно впроваджують електронну комерцію, дистанційні форми роботи та сучасні платіжні системи. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності бізнесу та розширенню його можливостей на міжнародних ринках.

Разом із тим розвиток малого та середнього бізнесу в Україні супроводжується низкою проблем. Серед основних викликів варто виділити нестачу фінансових ресурсів, складність доступу до кредитування, високий рівень ризиків, руйнування інфраструктури та нестабільність економічного середовища. Велика кількість бізнесів втратили виробничі потужності або змушені працювати в умовах обмеженого попиту. Актуальними залишаються також проблеми податкового навантаження і недостатнього рівня державної підтримки. Одним із пріоритетних напрямів має стати розширення програм грантової підтримки, пільгового кредитування, стимулювання інвестиційної діяльності, спрощення регуляторних процедур, розвиток цифрових сервісів для бізнесу та створення умов для залучення міжнародної фінансової допомоги [1, с. 3].

Висновки. У сучасних умовах малий та середній бізнес виконує не лише економічну, а й важливу соціальну функцію. Це дозволяє зробити висновок, що малий та середній бізнес є одним із ключових елементів відновлення економіки України. Його розвиток сприяє створенню нових робочих місць, активізації регіонального розвитку, зростанню інноваційної активності, модернізації та забезпеченню економічної стійкості держави. Ефективна підтримка підприємницького сектору з боку держави та міжнародних партнерів дозволить прискорити процес економічного відновлення та створити умови для сталого розвитку економіки України у післявоєнний період.

Список використаних джерел

1. Александров Б. Роль малого та середнього бізнесу у створенні робочих місць в Україні. *Економіка та суспільство*. 2025. № 79. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-89> (дата звернення: 20.05.2026).
2. Економічна правда. Роль підтримки МСП у відновленні післявоєнної економіки країн світу. *Економічна правда*. URL: <https://epravda.com.ua/columns/2022/11/22/694090/> (дата звернення: 20.05.2026).
3. Чекаловська Г., Короленко О. Роль малого та середнього бізнесу в економічній стабілізації та відбудові України після війни. *Modeling the development of the economic systems*. 2025. № 1. С. 232–239. URL: <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-15-31> (дата звернення: 20.05.2026).